

COMMEMORACIÓ

Macià, el paradigma dels conversos a l'independentisme

L'evolució política de l'expresident cobra vigència 80 anys després de la seva mort

Reportatge

JOAN ESCULIES
BARCELONA

En la vida dels sants, és habitual que en un moment concret una persona corrent entri en contacte amb el món espiritual. A partir d'aquí s'acaba la seva trajectòria fins llavors i en comença una de diferent, centrada sovint a desenvolupar una missió concreta. De l'aparició d'aquesta veu, somni o pensament que motiva el canvi se'n diu *revelació*. I en política hi ha hagut personatges que han experimentat aquest curiós fenomen. La societat acostuma a recelar dels polítics que viren sobtadament d'ideologia, perquè els identifica amb un mer tacticisme per continuar surant en l'escuma política. En canvi, les figures que, fruit d'una evolució, adopten plantejaments més extrems o del tot oposats als defensats compten amb més acceptació.

Avui, vuitanta anys després de la seva mort, el dia de Nadal del 1933, Francesc Macià s'erigeix en paradigma de les persones que en els últims temps han viscut un gradual viratge cap a l'independentisme, començant per l'actual president de la Generalitat, Artur Mas, i continuant per nombrosos quadres dels partits catalans o persones sense militància. Cadascú des del seu particular punt de partida ha anat cremant etapes fins a una posició més escorada, en un procés que per a alguns ha anat de pressa i per a d'altres ha durat anys i no sempre ha estat fàcil d'assumir. En el cas de Macià, l'exemple és clarificador: la seva conversió va recórrer un camí llarg, un camí de gairebé quaranta anys.

De l'exèrcit a les Corts

Nascut el 1859 a Vilanova i la Geltrú, segon de set germans, després de quedar orfe de pare –un comerciant d'oli de les Borges Blanques–, Macià va seguir la carrera d'enginyer militar per progressar socialment. Com a militar va sol·licitar anar a Cuba per participar en la lluita contra els independentistes, però li va ser denegat el destí. Com a oficial va defensar la modernització de l'exèrcit espanyol des de dins. Després de la protesta pels Fets del *Cu-Cut!* i la llei de jurisdiccions, el 1907 va ser escollit diputat a les Corts, formant part del moviment de la Solidaritat Catalana, i va abandonar l'exèrcit. Des de l'escó al Congrés va defensar la regeneració d'Espanya, però, can-

sat de les polítiques dels governs de la Restauració i després d'haver flirtejat amb la Lliga, va acabar acostant-se al republicanisme.

L'ex tinent coronel es va convèncer aleshores que la modernització de l'Estat no era possible sota la monarquia d'Alfons XIII i que calia un canvi de règim. El 1919, a través del seu primer partit polític, la Federació Democràtica Nacionalista, va proposar una solució federal o confederal per a Espanya. El fracàs electoral posterior i la influència de la lluita irlandesa contra l'Imperi Britànic el van dur el 1922 a fundar Estat Català, una plataforma politico-militar. El setembre del 1923, arran del cop d'estat de Primo de Rivera –que tenia el vistiplau del rei i dels lligaires–, Macià va marxar a l'exili, on va explorar, altre cop sense èxit, tota mena d'aliances. Després del també fracassat complot de Prats de Molló el 1926, va ser empresonat i jutjat a París.

Retorn en vigílies de la República

Expulsat de França, Macià va emprendre el seu periple americà per aconseguir fons per a una nova insurrecció. No va caldre: la dictadura es va esgotar i ell va poder retornar. Era el febrer del 1931. Després de fundar Esquerra Republicana de Catalunya amb Lluís Companys, va presentar-se a les primeres eleccions. Els comicis, encara que d'abast municipal, es van plantejar com un plebiscit entre monarquia o república. ERC va triomfar a les urnes el 12 d'abril del 1931 a Barcelona; el republicanisme ho va fer a la majoria de capitals de províncies de l'Estat. Dos dies després, Macià va proclamar la República Catalana en un marc federal o confederal ibèric o espanyol, que no va ser acceptat a Madrid. El dia 17 va acceptar reconvertir-la en el poder autònom de la Generalitat de Catalunya.

Macià havia arribat fins aquí a través d'una evolució diàfana com a conseqüència d'una decepció compartida per àmplies capes de la societat, no només catalana, amb el projecte que oferiria la monarquia alfonsina. Vuitanta anys després de la seva mort, l'aleshores president de la Generalitat representa el paradigma dels conversos a l'independentisme, no perquè la situació de la Catalunya d'avui i la d'aleshores tinguin paral·lelismes, sinó perquè el pas d'una simple opció regeneracionista a l'aposta nítida per un estat propi es produeix a partir del convenciment d'haver provat abans amb sinceritat les altres vies, però sense èxit. —

DE LA REGENERACIÓ ESPANYOLA AL SOBIRANISME

El primer president de la Generalitat en temps de la Segona República, Francesc Macià, va anar evolucionant políticament, des d'un inicial impuls favorable a la regeneració de l'Estat fins a la defensa d'una República Catalana. EFE

Viratge
Macià va abraçar el sobiranisme en fracassar altres vies

La transformació, a través dels seus discursos

Francesc Macià va començar sent monàrquic i, com a militar, va tenir fins i tot una audiència amb el rei Alfons XIII per demanar-li la prolongació del canal d'Aragó fins a Catalunya. Durant la seva etapa com a diputat a les Corts espanyoles va defensar la necessitat de crear “una España grande y noble”, i el 1907 va sostenir que l'únic mitjà pel qual l'Estat podia convertir-se en “una nació rica i poderosa” era “organitzant intel·ligentment les seves indústries i podent acudir a la lluita econòmica en el mercat estranger”. Després de la crisi econòmica, social i política de l'estiu del 1917 i de la Gran Guerra, l'Espanya nació quedava enrere i Francesc Macià afirmava des de les Corts: “Nosaltres volem formar una naci-

onalitat catalana lliure i independent”, perquè pogués integrar-se a la Lliga de les Nacions i dur-hi “la seva civilització i la seva cultura”.

Durant la dictadura de Primo de Rivera, Macià va plantejar el dilema: “O continuem sota l'opressió de l'estat centralista, en una esclavitud moral, pitjor cent vegades que la material, o anem a la violència”. Ja en el judici pels Fets de Prats de Molló –el 1926 va promoure una acció armada contra el règim de Primo de Rivera des de la Catalunya del Nord–, el seu viratge era total i defensava “una república catalana independent”, que s'implantaria amb la violència, “l'únic mitjà pel qual Espanya pot entrar en raó”. No li va caldre anar tan lluny.